

Speciale Studie 16

Uitgebreidere studies

VAN

THE WORD OF TRUTH MINISTRY

Sheol, Hades en Verderf

Door Otis Q. Sellers,
Bijbelleraar

Inhoud

Inleiding	2
De Woorden van God	2
Sheol en Hades	4
Het orthodoxe standpunt	5
De betekenis van <i>SHEOL</i> of <i>HADES</i>	7
Conclusie	23
Concordantie <i>SHEOL</i>	24
Concordantie <i>HADES</i>	25

Inleiding

Het Woord van God maakt duidelijk onderscheid tussen kennis en nauwkeurige kennis. Het eerste wordt vertegenwoordigd door het Griekse woord *GNOSIS* en het tweede door het Griekse woord *EPIGNOSIS*. Het laatste woord kan worden vertaald met volledige kennis, exacte kennis, duidelijke kennis en nauwgezette kennis. Het is mogelijk dat al deze gedachten zijn vervat in het woord *EPIGNOSIS*. Volledige, exacte, duidelijke en nauwgezette kennis is het gevolg van serieus aandacht schenken aan wat al bekend is. We worden in het Woord van God gemaand zulke kennis te verwerven.

Mensen die een waarheid kennen, kunnen zich daar gedurende enige tijd in verheugen; mensen die verder gaan naar de volle kennis, zullen zich blijvend in die waarheid verheugen. Duidelijke, nauwgezette, exacte en volledige kennis zal ongetwijfeld van grote invloed zijn op hen die dat bereiken.

We kunnen ons niet vereenzelvigen of gemeenschap hebben met hen die niets anders wensen dan een globale, algemene kennis van de Bijbel – hier en daar een vers om hun opvattingen mee te onderbouwen. God heeft gesproken en het is de hoogste plicht voor iedereen die Hem vreest om te ontdekken en exact en volledig te weten wat Hij heeft gezegd. Een door God gegeven verlangen naar nauwgezette en volledige kennis voert ons niet naar zware theologische boekwerken waarin de mens zijn redeneringen over de dingen van God heeft uiteengezet. Het voert ons naar het levende en levengevende Woord om daarin de waarheid te ontdekken die door inspiratie van God daar is uiteengezet.

In de eerste brochure in deze reeks, getiteld *Wat is de ziel*, is een serieuze poging gedaan hulp te geven bij dat onderwerp, zodat een nauwgezette en volledige kennis mogelijk is voor allen die bereid zijn het werk te doen wat verwacht mag worden van eenieder die de waarheid van God wil leren kennen. Mijn huidige taak bestaat eruit hetzelfde te doen met *SHEOL* en *HADES* en ook ten aanzien van de waarheid van Verderf, gezien het verband met het hoofdonderwerp.

Omdat ik me terdege van bewust ben van de neiging van vele gelovigen om volkomen op het onderwijs van anderen te steunen, heb ik me zeer ingespannen te voorkomen dat deze studies een dergelijke valkuil zouden inhouden. Er is kritiek geuit op mijn vorige pogingen, omdat ik daarin alleen maar de middelen heb aangereikt. Sommigen vonden dat ik het werk had moeten doen om een afgerond product te presenteren. Een recensent beweerde dat het werk bijna volledig uit een analyse bestond, zonder synthese. Het gewicht van deze onderwerpen en de sterke en vaste vooroordelen die daarover bestaan, hebben me ertoe gebracht te proberen de boodschap zodanig te presenteren dat het niet eenvoudigweg kan worden geloofd of afgewezen op basis van oppervlakkig lezen. Deze brochures zijn uitsluitend geschreven voor hen die het verlangen hebben deze onderwerpen te bestuderen en te onderzoeken; daarom zijn het slechts hulpmiddelen voor hen die studeren om voor zichzelf de waarheid te ontdekken. Ik heb de teleurstelling ervaren die veroorzaakt wordt door mensen die overhaast standpunten over Bijbelse onderwerpen overnemen zonder de diepe overtuiging die het gevolg is van onderzoek naar de bewijzen. Zulke mensen zullen niet standhouden in de ure der beproeving en er is niemand die méér beproefd zal worden dan de mens die een standpunt heeft ingenomen dat tegengesteld is aan de orthodoxe opvatting over de bestemming van de mens.

De Woorden van God

Echte studie van het Woord van God vereist een studie van de woorden die God heeft gebruikt. Gods Woord is samengesteld uit woorden die door de Heilige Geest ingegeven zijn. Deze woorden lijken in zekere zin op munten. We hechten een bepaalde waarde aan munten en er zou geen handel bestaan als er geen overeenstemming bestaat tussen de koper en de verkoper over de waarde van de munten of bankbiljetten die van hand tot hand gaan. Zo is het ook met de *woorden* van God. Hij heeft ons een openbaring van de waarheid gegeven in *woorden* en Hij heeft aan elk van die woorden een bepaalde waarde toegekend. Het

is onze taak te ontdekken wat de exacte waarde of betekenis is van de woorden die God heeft gebruikt. We moeten er ons nooit schuldig aan maken hun waarde te devalueren of te revalueren. Dat wil zeggen, dat we van een woord nooit iets meer of minder moeten maken dan wat God er mee bedoeld heeft te zeggen. Hoe kunnen we dat doen? Hoe kan de precieze waarde of betekenis ervan worden ontdekt? Ik zal aan de hand van een voorbeeld proberen de juiste methode aan te geven voor het bepalen van de waarde die God heeft toegekend aan Zijn woorden.

Toen Calvin Coolidge president van de Verenigde Staten was, riep hij in 1927 mensen van de krant in zijn studeerkamer en gaf aan allen een stukje papier waarop deze woorden geschreven waren: *ik verkies niet me in 1928 verkiesbaar te stellen als president*. Tot op dat moment had het zeker geleken dat zijn partij hem opnieuw zou nomineren en dat had veel discussie en onenigheid veroorzaakt, aangezien dat zijn derde termijn zou worden. Men dacht dat Coolidges aankondiging hier een eind aan zou maken, maar uiteindelijk bleek er helemaal niets vast te staan want de hele discussie brandde opnieuw los, maar met groter heftigheid. De brandende kwestie was hier wat hij bedoelde met de woorden *ik verkies niet*. Welke betekenis moest worden toegekend aan het woord *verkiezen*? Bedoelde hij met dit woord dat hij geen presidentskandidaat wilde zijn? Betekende het dat het niet zijn keuze was, maar dat hij wel kandidaat zou zijn als zijn partij hem daarvoor uitkoos? Wat hij had gezegd, was eenvoudig en duidelijk, maar wat hij ermee bedoelde werd alom besproken en bediscussieerd en de zwijgzame Coolidge weigerde verder uitleg te geven over zijn verklaring. De publieke belangstelling voor dit onderwerp werd zo groot dat de verslaggevers heel wat middelen hebben aangewend om er achter te komen wat hij met het woord 'verkiezen' had bedoeld.

Een journalist besloot een autoriteit te raadplegen en hij koos daarvoor de docente die Coolidge onderwezen had toen hij als jongen op het gymnasium zat. Volgens haar bedoelde Coolidge met het woord *verkiezen*, dat het niet zijn keuze was, maar dat het niet de betekenis had van een totale afwijzing. Zij was wellicht bevooroordeeld door haar verlangen haar voormalige leerling opnieuw als kandidaat gekozen te zien.

Een andere journalist besloot alle bewaarde toespraken van Coolidge te raadplegen en alle situaties uit te zoeken waarin hij het woord *verkiezen* had gebruikt om te zien of er op deze manier de betekenis van het woord achterhaald kon worden zoals Coolidge het had gebruikt. Na zorgvuldig onderzoek van zijn vastgelegde uitspraken als senator, gouverneur, vice-president en president, ontdekte deze journalist een aantal plaatsen waar hij het woord *verkiezen* had gebruikt en op deze plaatsen stond de betekenis zondermeer vast. Zodoende kwam hij tot de uitspraak dat, als Coolidge zijn woorden consistent gebruikt had, hij met de woorden *ik verkies niet* hetzelfde tot uitdrukking bracht als wanneer hij gezegd had *ik zal niet*. De tijd heeft al snel geleerd dat deze methode de juiste betekenis van Coolidges woorden aan het licht heeft gebracht.

Door van dezelfde methode gebruik te maken, kan de student van Gods Woord de juiste betekenis van de woorden vinden die God heeft gebruikt. God gebruikt Zijn Woorden zorgvuldig. Hij weegt ze op een goudschaaltje als Hij eenmaal de betekenis ervan heeft bepaald en we kunnen er zeker van zijn dat Hij de waarde ervan niet zal devalueren of opwaarderen.

Tegelijkertijd onderkennen we dat God bepaalde woorden op flexibele wijze gebruikt en ook dat sommige woorden een secundaire en afgeleide betekenis hebben, maar de waarde of de betekenis van zulke woorden wordt altijd bepaald door de context. Ook erkennen we dat alle krachtige woorden in elke taal vaak figuurlijk worden gebruikt. Dat gebeurt omdat het door hun gevestigde waarde en kracht mogelijk is ze op figuurlijke wijze te gebruiken.

In het Nederlands heeft het woord *dood* een sterke en duidelijke betekenis. De misdadiger weet heel goed wat het betekent als de rechter hem ter dood veroordeelt. Maar juist de kracht van dit woord geeft de

mogelijkheid om het in figuurlijke betekenis te gebruiken. Daarom kunnen we bijvoorbeeld in één nummer van een dagblad deze drie uitspraken vinden:

Twee, nog niet geïdentificeerde personen, vonden gisteren de dood doordat zij een stopteken hadden genegeerd;

De gerechtelijke commissie van onderzoek heeft ontdekt dat een open inlaatklep de dood de onderzeeër heeft doen binnenstromen;

Het leger maakte snelle vorderingen; hun geweren zaaiden dood en verderf.

Deze uitspraken tonen aan dat wegens de sterke, vaste waarde die het woord dood heeft, het zeer geschikt is om het ook figuurlijk te gebruiken. Als het niet zo'n waarde had gehad, zou er, telkens als het als stijlfiguur gebruikt werd, de grootst mogelijke verwarring zijn ontstaan. Een buitenlander die probeert de betekenis of waarde van ons woord *dood* te ontdekken, zou hopeloos in de war raken als hij die zou willen vaststellen op basis van het tweede en derde voorbeeld hierboven. Hij zou waarschijnlijk tot de slotsom komen dat *dood* óf *water*, of *kogel* betekende. Als hij deze fout zou opmerken, zou hij ook ontdekken dat beelden geen weergave zijn van feiten. De feiten moeten eerst worden vastgesteld en die moeten de beelden duidelijk maken. Met deze overwegingen in gedachten, zijn we klaar om verder te gaan en de woorden te onderzoeken die het onderwerp van deze brochure zijn.

Sheol en Hades

Het woord *SHEOL* is door God vijftien keer in de geïnspireerde heilige Schriften. Het woord *HADES* komt elf keer voor in het Nieuwe Testament. Het zijn woorden van geweldig groot gewicht en met verstrekkende gevolgen en zij moeten niet simpelweg worden opgevat als woorden die beleefde mensen gebruiken in de plaats van het woord *hel*. De exacte overeenkomst tussen deze twee woorden is door het gebruik dat de Heilige Geest ervan maakt vastgesteld. Twee teksten leveren daarvoor voldoende bewijs:

Want Gij zult mijn ziel in *SHEOL* niet verlaten (Psalm 16:10);¹

Want Gij zult mijn ziel in de *HADES* niet verlaten (Hand.2:27).

Ik geloof niet dat de overeenkomst van deze twee woorden ooit ter discussie wordt gesteld door een vakbekwame getuige en daarom hoeft hiervoor geen gedetailleerd bewijs geleverd te worden. Het is voldoende te zeggen dat deze brochure voortgezet wordt in de volle verzekering dat de volledige overeenkomst tussen deze twee woorden een vaststaand feit is. *SHEOL* is Hebreeuws; *HADES* is Grieks, maar beide duiden hetzelfde aan.

Het woord *SHEOL* wordt in de Statenvertaling op twee verschillende manieren vertaald: 32 keer als 'graf' en 33 keer als 'hel'. Als we stilstaan bij de manier waarop de vertalers zijn omgegaan met *SHEOL* en ook het woord *NEPESH* (ziel), moeten we denken aan een voorval dat voorkomt in Lewis Carrols boek *Achter de spiegel* – een boek waar ik veel plezier aan heb beleefd en waarvan ik onder de indruk was in mijn jonge jaren. Hompie Dompie had het woord 'heerlijkheid' gebruikt en aangezien dat niet erg op zijn plaats leek, bekende Alice dat ze er der betekenis niet van begreep.

Hompie Dompie glimlachte geringschattend. "Natuurlijk weet je dat pas als ik het je vertel. Ik bedoelde er 'een mooi knock-down argument' voor jou mee." "Maar heerlijkheid betekent niet 'een mooi knock-down argument,'" wierp Alice tegen. "Als ik een woord gebruik," zei Hompie Dompie misprijzend, "betekent dat woord precies wat ik verkies - niet meer en niet minder." "De vraag is nu maar," zei Alice, "of je aan één

¹ Citaten zijn, tenzij anders vermeld, uit de Statenvertaling, omdat deze vertaling het beste overeenkomt met de door Sellers geciteerde King James Version.

woord zoveel verschillende betekenissen kunt geven.” “De vraag is,” zei Hompie Dompie, “wie de baas is – punt uit.”

Als het woord *SHEOL* graf betekent, dan kan het niet hel betekenen. Als het één van beide betekent, dan kan het niet ‘groeve’ betekenen. Het lijkt erop dat vertalers van de Statenvertaling het woord ‘graf’ hebben gekozen als het over goede mensen ging die naar *SHEOL* gingen en dat ze voor het woord ‘hel’ hebben gekozen als het om slechte mensen ging.

De waarheid is dat *SHEOL* niet hel, niet graf en niet groeve betekent. Dit werd erkend door de vertalers van de uitstekende *American Standard Version* en zij losten het probleem bewonderenswaardig op door de woorden *SHEOL* en *HADES* overal over te nemen. Hierdoor kregen deze woorden een plaats in onze Engelse woordenschat en ze komen nu als Engelse woorden voor in alle woordenboeken. Deze twee woorden zijn zelfstandige naamwoorden en hebben geen equivalent in de Engelse taal. Wanneer een dergelijke situatie zich voordoet, moeten de woorden worden overgenomen. Zoals een andere schrijver terecht heeft gezegd: “Naast het grote voordeel dat het kunnen lezen van de Schrift in de originele talen biedt, zou het een voordeel zijn als bepaalde belangrijke woorden in de Engelse tekst van de Bijbel zouden worden overgenomen zonder het verwarrende en misleidende proces van vertalen. Als deze woorden op deze manier in de tekst staan, vinden ze meteen een plaats in onze Engelse woordenschat en worden ze al snel net zo bekend en begrepen als de termen die door de vertalers zijn vervangen.” (Lewis Sperry Chafer, *D.D. Moody Monthly*, januari 1940).

Zoals eerder opgemerkt, heeft de *American Standard Version* dit gedaan met de woorden *SHEOL* en *HADES*. Daarin komen deze woorden voor in de Engelse tekst. Het zijn zelfstandige naamwoorden en zelfstandige naamwoorden zijn namen. Het is onze plicht om precies datgene te vinden wat God onze geest wil voorstellen wanneer we deze woorden in Zijn Woord tegenkomen.

Ik ben ervan overtuigd dat de waarheid over dit onderwerp alleen zal worden ontdekt door geduldig onderzoek en alles wat God heeft gesproken dat er ook maar iets mee te maken heeft van harte te aanvaarden. Een grote en redelijk goed bestudeerde bibliotheek, die me in het gezicht staart terwijl ik deze regels schrijf, getuigt ervan dat geen enkele betrouwbare en bevredigende waarheid ooit het resultaat kan zijn van het bestuderen van de geschriften van andere mensen. Hun geschriften zijn nuttig geweest, maar bij een onderwerp als dit is de aarzeling, verbijstering en verwarring zo groot dat we gedwongen zijn ons van hen af te wenden tot het Woord van God. Maar we moeten ons er niet toe wenden met het doel om een of andere overhaaste conclusie te bevestigen; we moeten er naartoe gaan met als enige doel het vinden van de waarheid.

Het orthodoxe standpunt

Het is mijn doel om de waarheid te presenteren in plaats van dwalingen te weerleggen. Het lijkt echter essentieel om aan het begin van deze studies het standpunt te presenteren dat tegenwoordig algemeen als orthodox wordt beschouwd. Het is het standpunt dat over het algemeen wordt ingenomen door mensen die zichzelf classificeren als fundamentalisten. Dit zal de weg vrijmaken voor verdere studie. Mijn bekendheid met dit standpunt komt doordat ik het op school geleerd heb, doordat ik het bestudeerd heb in de *Scofield Bijbelcursus* en doordat ik zorgvuldig alles gelezen heb wat over dit onderwerp gedrukt is. Het is een standpunt dat ik meer dan tien jaar lang geaccepteerd en verkondigd heb en dat ik losgelaten heb toen ik begon te twijfelen aan de waarheid van mijn eigen sleetse lezingen over dit onderwerp, en vastbesloten was om de waarheid in het Woord van God te ontdekken.

Het wordt algemeen aangenomen dat *SHEOL* of *HADES* ‘de plaats van de geesten van overledenen tussen dood en opstanding’ is. Er wordt beweerd dat *SHEOL* vroeger uit twee delen bestond, de verblijfplaatsen van respectievelijk de verlorene en de verloren mensen. De verblijfplaats van de verlostes werd ‘Paradijs’

en 'Abrahams boezem' genoemd. Naar deze plaats (*SHEOL*) gaan zowel de rechtvaardigen als de onrechtvaardigen, maar de rechtvaardigen zich in een gelukzalige toestand bevinden, terwijl de onrechtvaardigen in bewuste angst, pijniging en lijden verkeren. Er wordt verder beweerd dat bij de hemelvaart van Christus een grote verandering plaatsvond die van invloed was op de rechtvaardigen die in *SHEOL* waren. Men stelt dat Christus bij Zijn hemelvaart de Paradijselijke afdeling van *SHEOL* leeg heeft gemaakt en allen die daar waren heeft meegenomen in Gods tegenwoordigheid in de hemel. Sinds die tijd gaan de goddeloze doden nog steeds naar de *SHEOL*, waar ze worden gepijnigd tot de dag des oordeels, waarna ze in de poel des vuurs worden geworpen, waar het lijden veel erger is dan wat ze in *SHEOL* hebben doorgemaakt. Volgens dit standpunt gaan de rechtvaardige doden nu na hun dood naar de tegenwoordigheid van God.

Ik geloof oprecht dat bovenstaande een eerlijke samenvatting is van het standpunt dat vandaag de dag door de meeste fundamentalisten wordt ingenomen. Het was mijn verlangen naar volledige en nauwkeurige kennis die mij deed inzien dat dit standpunt onschrijftuurlijk was. Een paar argumenten volstaan om aan te tonen waarom dit standpunt onhoudbaar werd bevonden.

Een zorgvuldig onderzoek van elk van de zesenzeventig vermeldingen van *SHEOL* en *HADES* bracht ons tot de overtuiging dat geen enkele daarvan ook maar de minste hint of suggestie wekt dat gestorven menselijke geesten ooit naar *SHEOL* zijn gegaan. Het woord *geest* komt nooit voor in verband met *SHEOL* of *HADES*. De bewering dat de hel de plaats was waar de gestorven menselijke geesten tussen dood en opstanding verblijven, was een ongegronde veronderstelling die door geen enkele tekst in de Schrift kan worden ondersteund. Daarvan overtuigd door het Woord van God, was het onmogelijk dit nog te onderwijzen in de overtuiging dat ik de waarheid sprak. Als de gelovige heiligen vóór de hemelvaart van Christus bij hun dood naar een afdeling van *SHEOL* gingen die het Paradijs wordt genoemd, dan zijn ze daar nog steeds. Dit wordt aangetoond in het geval van David die duizend jaar voordat Christus werd geboren is gestorven. Als het algemeen geaccepteerde beeld van *SHEOL* als een plaats met twee compartimenten juist is, dan ging David naar dat deel van *SHEOL* waar de rechtvaardige doden woonden. Daar bleef hij tot de hemelvaart van Christus, waarna hij zou zijn opgenomen in de hemel. Dat is de algemeen geaccepteerde opvatting, maar deze wordt volledig weerlegd door de duidelijke uitspraak van de Schrift. In **Handelingen 2:34** lezen we: **"Want David is niet opgevaren in de hemelen."**

De betekenis van deze uitspraak is kristalhelder vanwege de plaats die hij inneemt in Petrus' geïnspireerde toespraak. Deze heeft te maken met een uitspraak uit de Psalmen die de Joden ten onrechte op David hebben toegepast. Petrus laat zien dat deze woorden niet op David van toepassing kunnen zijn, want ze spreken over iemand die in de hemelen is. Hij stelt vrijmoedig dat David zowel dood als begraven is, en dat zijn graf bij hen welbekend was. Daarom, benadrukt hij, kunnen deze woorden niet over David gaan, want David is niet opgevaren naar de hemel.

Sommigen die de bedreiging onderkennen die deze duidelijke uitspraak betekent tegen de opvatting dat de heiligen die gestorven zijn vóór Christus, met Hem naar de hemel zijn opgevaren bij Zijn hemelvaart, hebben geprobeerd dit uit te leggen door te beweren dat, hoewel zowel David als Christus in de hemel zijn, David niet is *opgevaren* om daar te komen. Het Griekse woord dat hier met 'opgevaren' is vertaald, is een veelgebruikt woord. Het betekent 'opgaan', en het wordt zo vertaald in Matt.20 :17, Marc.3 :13 en vijfendertig andere teksten. Als David in de hemel was, moest hij opstijgen of omhoog gaan om daar te komen. De specifieke verklaring van Petrus is, dat David niet was opgevaren naar de hemel.

De belangrijkste reden om het standpunt verlaten dat Christus *SHEOL* van de rechtvaardige doden leeg heeft gemaakt op het moment van Zijn hemelvaart was dat dit niet rechtstreeks in het Woord wordt onderwezen; het wordt alleen ondersteund door gevolgtrekkingen uit onduidelijke teksten die uit hun verband worden gehaald. Ter ondersteuning van deze stelling zal ik citeren uit de geschriften van een van de belangrijkste voorstanders van deze theorie: "Het Oude Testament spreekt over hen die gestorven zijn

en noemt hen 'gevangenen' of 'opgeslotenen'. De 'gevangenen' wordt beloofd dat zij na vele dagen bezocht zullen worden (Jes.24:22) en sommige gevangenen worden zeker 'gevangenen, die hoop moogt koesteren' genoemd (Zach.9:12). De enige mogelijke conclusie is dat zij die gevangenen zijn en geen hoop mogen koesteren, gevangenen van wanhoop waren. Of ze nu worden voorgesteld als mensen die hoop hebben of als mensen die geen hoop hebben, beide klassen worden ons voorgehouden als Gods de 'gevangenen' of 'opgeslotenen'. Met andere woorden, zowel de goeden als de slechten, de verlost en de verlorenen, de rechtvaardigen en de onrechtvaardigen, gingen naar dezelfde plaats. Maar God geeft één van de groepen iets om naar uit te kijken."

Wanneer we de teksten waarnaar verwezen wordt onderzoeken, ontdekken we aan wat voor zijden draadje deze leer hangt. In **Jesaja 24:21-23**, dat hij als bewijs aanvoert, lezen we: **"En het zal geschieden te dien dage, dat de HEERE bezoeking doen zal over de heirscharen des hogen in de hoogte, en over de koningen des aardbodems op den aardbodem. En zij zullen samenvergaderd worden, gelijk de gevangenen in een put, en zij zullen besloten worden in een gevangenis, maar na vele dagen weder bezocht worden. En de maan zal schaamrood worden, en de zon zal beschaamd worden, als de HEERE der heirscharen regeren zal op den berg Sion en te Jeruzalem, en voor zijn oudsten zal heerlijkheid zijn."** In **Zacharia 9:11-13** lezen we: **"U ook aangaande, o Sion! door het bloed uws verbonds, heb Ik uw gebondenen uit den kuil, daar geen water in is, uitgelaten. Keert gijlieden weder tot de sterkte, gij gebondenen, die daar hoopt! ook heden verkondig Ik, dat Ik u dubbel zal wedergeven; Als Ik Mij Juda zal gespannen, en Ik Efraïm den boog zal gevuld hebben; en Ik uw kinderen, o Sion! zal verwekt hebben tegen uw kinderen, o Griekenland! en u gesteld zal hebben als het zwaard van een held."**

Alleen al het lezen van deze gedeelten in het licht van hun context laat zien dat ze niets te maken hebben met de *SHEOL*, niets te maken hebben met de doden, niets te maken hebben met het verleden, niets te maken hebben met het heden. Ze spreken over een toekomstige tijd en hebben betrekking op de mensen die in die tijd zullen leven. Het feit alleen al dat ze gebruikt worden door deze voorvechter van het fundamentalistische standpunt is een duidelijk bewijs dat deze theorie onderbouwd is door conclusies die getrokken worden uit onduidelijke teksten die niet in staat zijn het getuigenis te geven waarvoor ze in de getuigenbank geroepen zijn.

Om de leer van het overbrengen van de rechtvaardige doden van *SHEOL* naar de hemel bij de hemelvaart van Christus te ondersteunen, wordt een beroep gedaan op een van de onduidelijkste teksten in het Nieuwe Testament. Ik verwijs naar Efeziërs 4:8, **"Daarom zegt Hij: Als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen, en heeft den mensen gaven gegeven."**

Het is een schending van elk hoogstaand principe in de omgang met het Woord van God om deze tekst te gebruiken en het te dwingen iets te ondersteunen wat het niet leert. Laat elke student die het Grieks kent een letterlijke vertaling van deze passage maken en alle steun voor het idee van een wegvoering uit *SHEOL* zal onmiddellijk verdwijnen.

De betekenis van *SHEOL* of *HADES*

Door zorgvuldig te kijken naar de manier waarop God deze woorden heeft gebruikt, is de overtuiging ontstaan dat *SHEOL* de 'toestand van de dood' betekent. Maar deze zinsnede moet worden uitgebreid om de betekenis ervan duidelijk te maken.

De Schrift spreekt over de levenden en spreekt ook over de doden. Zij die afgesneden zijn van het land van de levenden gaan de dood in. In de toestand van de dood blijven ze tot de opstanding hen eruit haalt. De Heer Jezus was drie dagen en drie nachten in de toestand van de dood (*SHEOL* of *HADES*). Hij is nu niet meer in de dood, want Hij is opgewekt uit de dood om niet meer te sterven. Hij is nu onder de levenden, maar Hij is daar vanwege de opstanding. De dood heeft Hem in de toestand van de dood gebracht en de

opstanding heeft Hem daaruit gehaald. Er is geen enkel woord in het Engels dat de toestand van de dood betekent. De Hebreëen hadden er één woord voor en dat woord was *SHEOL*. God nam het Griekse woord *HADES*, zuiverde het van al zijn associaties met heidense mythologie en gaf het aan ons als het exacte equivalent van *SHEOL*. We hebben nog steeds geen woord in het Engels waarmee we deze woorden kunnen vertalen, dus zijn we gedwongen om de beschrijvende uitdrukking te gebruiken – **de toestand van de dood**.

We zien een man sterven en noemen dat de dood; we zien hem nadat hij dood is en noemen dat de dood. In het Nederlands kunnen we geen onderscheid maken tussen het sterven en de toestand van iemand die gestorven is omdat we de woorden missen die essentieel zijn voor dat onderscheid. **De Hebreeuwse taal had een woord voor de staat van de dood - het was *SHEOL*.**

De betekenis van het woord *SHEOL* is beperkt tot de toestand van de dood, want het verwijst op geen enkele wijze naar de *omstandigheden* van hen die in de toestand van de dood zijn. Bijvoorbeeld, zeggen dat een man in goede gezondheid verkeert is een beschrijving van zijn omstandigheden, maar niet van zijn toestand. Hij kan in goede gezondheid verkeren en erg arm zijn, of hij kan in goede gezondheid verkeren en erg rijk zijn. Zeggen dat iemand ziek is, beschrijft zijn toestand, maar het woord ziek beschrijft niet zijn omstandigheden. Is hij in gevaar? Heeft hij pijn? Of is hij op zijn gemak? Dit zijn de vragen die men zou stellen als men de omstandigheden zou willen weten van iemand die ziek is, want het woord ziek geeft geen van de omstandigheden aan die met ziekte geassocieerd kunnen worden. Zo is het ook met het woord *SHEOL*. Het geeft op geen enkele manier de omstandigheden aan van hen die in de toestand van de dood zijn. De goeden sterven en de slechten sterven en gaan allemaal de toestand van de dood in. In deze toestand blijven ze tot de opstanding hen eruit haalt.

De hierboven gegeven definitie *SHEOL* zal worden getest en uitgebreid als we elk vers onderzoeken waarin het woord voorkomt. We zijn er nu klaar voor om elke verwijzing te onderzoeken.

Genesis 37:35 “En al zijn zonen, en al zijn dochteren maakten zich op, om hem te troosten; maar hij weigerde zich te laten troosten, en zeide: Want ik zal, rouw bedrijvende, tot mijn zoon in het graf (*SHEOL*) nederdalen. Alzo beweende hem zijn vader.”

Deze verwijzing is belangrijk omdat het woord *SHEOL* hier voor het eerst voorkomt. Jakob geloofde dat een kwaadaardig dier zijn geliefde zoon Jozef had gedood. Hij had vele dagen om hem gerouwd en zijn zonen en dochters probeerden hem te troosten. Maar hij weigerde hun troost en zei hen dat zijn rouw zou voortduren tot de dag dat hij zou neerdalen in de toestand van de dood, zoals zijn zoon.

Het lijkt vreemd dat deze eenvoudige uitspraak door bepaalde leraren wordt gebruikt om te bewijzen dat *SHEOL* een plaats van rouw is. Sommigen hebben dit gedaan om steun te vinden voor hun theorie dat *SHEOL* een plaats van angst is. Ze zouden consistent moeten zijn met hun eigen theorieën, en aangezien zij van mening zijn dat degenen in het zogenaamde Paradijsdeel van *SHEOL* in gelukzaligheid zijn, zou Jakob, als hij daar zou zijn, niet rouwen.

Het is belangrijk op te merken dat Jakob sprak over *af dalen* naar *SHEOL*. Dit is gebruikt om de theorie te onderbouwen dat *SHEOL* een plaats ergens op aarde is. Het woord ‘af dalen’ spreekt echter niet altijd over een richting, want het wordt ook gebruikt voor toestand. Een man kan afdalen in een mijn, of hij kan afdalen in rang of positie. Als we de toestand van de levenden vergelijken met de toestand van de doden, dan kan dat zeker als afdaling worden gekarakteriseerd. Sir Robert Anderson spreekt over de dood die ons verlaagt en zegt: “De dood is een schande over het leven, een afschuwelijke en hatelijke schande.” Dat wat binnenkwam als gevolg van zonde; dat wat alle mensen overkwam vanwege zonde; dat wat God een vijand noemt, kan nooit iets zijn dat ons verheft. De dood zal ons in de toestand van de dood brengen en we moeten er niet over spreken alsof dat ons verheft. Laten we deze eer aan de opstanding geven.

De volgende drie teksten lijken zo veel op elkaar dat we ze alle drie zullen citeren en dan tezamen onderzoeken.

Genesis 42:38 “Maar hij zeide: Mijn zoon zal met ulieden niet aftrekken; want zijn broeder is dood, en hij is alleen overgebleven; zo hem een verderf ontmoette op den weg, dien gij zult gaan, zo zoudt gij mijn grauwe haren met droefenis ten grave (SHEOL) doen nederdalen.”

Genesis 44:29 “Indien gij nu dezen ook van mijn aangezicht wegneemt, en hem een verderf ontmoette, zo zoudt gij mijn grauwe haren met jammer ten grave (SHEOL) doen nederdalen!”

Genesis 44:31 “Zo zal het geschieden, als hij ziet, dat de jongeling er niet is, dat hij sterven zal; en uw knechten zullen de grauwe haren van uw knecht, onzen vader, met droefenis ten grave (SHEOL) doen nederdalen.”

Ik ga ervan uit dat mijn lezers bekend zijn met de geschiedenis waarin deze teksten voorkomen. Zo niet, dan zijn ze niet klaar om het onderwerp *SHEOL* te bestuderen.

Het verdriet van Jakob over het verlies van Jozef lijkt enigszins verlicht te zijn door zijn vreugde over Benjamin. Toen zijn broers hem mee wilden nemen naar Egypte om de waarheid van hun verklaringen aan Jozef aan te tonen, wilde Jakob hem niet laten gaan uit angst dat hem tijdens de reis iets kwaads zou overkomen.

Als dit zou gebeuren, zei Jakob dat het zo'n verdriet over hem zou brengen dat hij in de toestand van dood zou komen. Met andere woorden, hij zei dat hij aan een gebroken hart zou sterven. Deze drie teksten zijn door sommige mensen gebruikt ter onderbouwing van hun leer dat *SHEOL* een plaats van verdriet is. Een dergelijk gedachte is in deze teksten niet te vinden.

De volgende twee keer dat *SHEOL* voorkomt, lijken op elkaar en zullen tezamen worden bekeken.

Numeri 16:30 “Maar indien de HEERE wat nieuws zal scheppen, en het aardrijk zijn mond zal opendoen, en verslinden hen met alles wat hunner is, en zij levend ter helle (SHEOL) zullen nedervaren; alsdan zult gij bekennen, dat deze mannen de HEERE getergd hebben.”

Numeri 16:33 “En zij voeren neder, zij en alles wat hunner was, levend ter helle (SHEOL); en de aarde overdekte hen, en zij kwamen om uit het midden der gemeente.”

De context van deze teksten toont aan dat deze mensen niet de gewone dood van alle mensen moesten ondergaan. Dat zou een gewone dood en begrafenis hebben betekend. Er gebeurde iets nieuws met deze mensen, want de aarde opende zich en verslond hen. Geen mens kan in leven blijven als hij door de aarde wordt verslonden; daarom stierven deze mannen als gevolg van deze gebeurtenis. Zij waren levende mensen toen de aarde hen verzwolg, maar omdat zij niet in leven konden blijven door zo'n ervaring, bracht het hen in de toestand van de dood.

Dit heeft sommigen het gevoel gegeven dat, omdat deze mensen levend *SHEOL* ingingen, zij nu ook levend in *SHEOL* moeten zijn. Als dit waar is, dan zijn zij de enigen die levend in *SHEOL* zijn, want hun ervaring was een vreemde ervaring die niet eerder, noch sindsdien is voorgekomen. Een tekst als deze moet niet gebruikt worden om iets met betrekking tot dit onderwerp te bewijzen of te weerleggen.

Deuteronomium 32:22 “Want een vuur is aangestoken in Mijn toorn, en zal bernen tot in de onderste hel (SHEOL), en zal het land met zijn inkomst verteren, en de gronden der bergen in vlam zetten.”

De taal van deze tekst is zeer figuurlijk. Hij is gebruikt om de theorie van een 'hogere' en 'lagere' hel te onderbouwen en ook om te bewijzen dat *SHEOL* een plaats van vuur is. II Thessalonicenzen laat zien dat alles met behulp van de Bijbel kan worden bewezen als men vastbesloten is dat te doen, maar er is geen sprake van een dergelijke lering in deze tekst. We kunnen er zeker van zijn dat Gods grote waarheden niet

duidelijk worden gemaakt door deze af te leiden uit onduidelijke teksten, maar dat deze duidelijk worden weergegeven in dit Boek.

Het vuur waarvan in deze tekst sprake is, begint bij God in Zijn toorn, het reist naar *SHEOL* eronder, wat het andere uiterste is, en het raakt alles wat daartussenin zit. De tekst gaat over de tijd van verdrukking en grimmigheid. Zij die in de dood zijn, zullen Zijn deze oordelen niet ontlopen. Zij zullen uit de dood worden opgewekt om door God geoordeeld te worden.

I Samuël 2:6 **“De HEERE doodt en maakt levend; Hij doet ter helle (*SHEOL*) nederdalen, en Hij doet weder opkomen.”**

Deze tekst is zeer verhelderend, omdat de gedachte van het eerste deel in andere woorden wordt herhaald in het tweede deel. ‘Doden’ is verbonden met naar beneden brengen naar de toestand van de dood. ‘Levend maken’ is verbonden met omhoog brengen uit de toestand van de dood. Het is duidelijk dat wanneer een mens gedood wordt, hij dood is en niet levend. Wanneer hij levend gemaakt wordt, is hij niet langer dood.

II Samuel 22:6 **“Banden der hel (*SHEOL*) omringden mij; strikken des doods bejegenden mij.”**

Het Hebreeuwse woord dat hier vertaald is met ‘banden’ duidt op een strik die gemaakt is van koorden waarin het dier dat eenmaal gevangen is steeds meer verstrikt raakt door zijn worsteling. In de vorige tekst spreekt David over de baren des doods die hem hadden omvangen en beken Belials die hem verschrikten. Deze teksten zijn Hebreeuwse poëzie waarin we een herhaling van ideeën hebben. Dit wordt parallelisme genoemd. De woorden *baren* en *beken* vormen een echt parallelisme. De woorden *smarten*² en *strikken* zijn geen parallelle gedachten. Vers zes moet daarom als volgt vertaald worden:

“De koorden (of: zelen) van *SHEOL* hadden mij omringd; de strikken van de dood hadden mij bejegend”

De woorden *koorden* en *strikken* vormen een echt parallelisme. Het is hetzelfde Hebreeuwse woord dat is vertaald met ‘zeel’³ in Jozua 2:15 en Jer. 38:6,11,12 en 13.

De noodzaak van een correcte vertaling wordt hier benadrukt omdat deze tekst, evenals Psalm 18:5 en Psalm 116:3, wordt gebruikt om te bewijzen dat *SHEOL* een plaats van verdriet en pijn is. Dit lijkt te duiden op wishful thinking van de kant van degenen die dit doen.

I Koningen 2:6 **“Doe dan naar uw wijsheid, dat gij zijn grauwe haar niet met vrede in het graf (*SHEOL*) laat dalen.”**

I Koningen 2:9 **“... wat gij hem doen zult, opdat gij zijn grauwe haar met bloed in het graf (*SHEOL*) doet dalen”**

Deze uitspraken heeft David gedaan in zijn opdracht aan Salomo. De eerste had betrekking op Joab en de tweede op Simei. De ernst van deze uitspraken is niet gebaseerd op wat zij David hadden aangedaan, maar op wat zij Gods gezalfde koning hadden aangedaan. De meeste mensen hopen op vrede in de laatste dagen van hun leven, maar het gebod aan Salomo was dat dit niet voor Joab zou gelden. Hij zou op zijn oude dag niet in vrede de dood ingaan. Simei zou door geweld de dood ingaan.

Job 7:9 **“Een wolk vergaat en vaart henen; also die in het graf (*SHEOL*) daalt, zal niet weder opkomen.”**

Een mens kan een ander doden en een mens kan zichzelf doden. Zij die de dood ingaan kunnen niet meer naar boven komen. Alleen God kan mensen levend maken, dus alleen God kan mensen uit de dood opwekken.

² King James Version: ‘sorrows’ (vert.)

³ ‘Touw’ in NBS51 en HSV (vert.).

Job 11:8 **“Zij is als de hoogten der hemelen, wat kunt gij doen? Dieper dan de hel (*SHEOL*), wat kunt gij weten?”**

Deze tekst straalt van grote heerlijkheid als hij op de juiste manier wordt vertaald en in de context wordt gelezen. Een vrije vertaling van verzen 7 en 8 zou er als volgt uitzien:

“Kun jij de verborgen diepten van God ontdekken? Of kun jij de verste grens van de Almachtige bereiken? Wat kun jij doen aan de hoogten van de hemelen? Wat kun jij doen aan diepten die dieper zijn dan *SHEOL*?”

Job 14:13 **“Och, of Gij mij in het graf (*SHEOL*) verstaakt, mij verborgt, totdat Uw toorn zich afkeerde; dat Gij mij een bepaling stelt, en mijner gedachtig waart!”**

De vreselijke ellende die Job overkwam, bracht hem tot deze uitspraak. Hij uitte zijn verlangen om verborgen te zijn in de toestand van de dood. Verder sprak hij zijn geloof uit dat hij, ook al stierf hij, weer zou leven.

Job 17:13 **“Zo ik wacht, het graf (*SHEOL*) zal mijn huis wezen; in de duisternis zal ik mijn bed spreiden.”**

Job 17:16 **“Zij zullen ondervaren met de handbomen des graf (*SHEOL*), als er rust te zamen in het stof wezen zal.”**

Deze twee teksten hangen met elkaar samen en als we het boek Job zouden bestuderen, zou het interessant zijn om het hele gedeelte waarin deze woorden voorkomen opnieuw te vertalen. Met deze woorden drukt Job de schijnbare hopeloosheid van zijn toestand en omstandigheden uit. Het enige wat hij kon verwachten als gevolg van zijn lijden was dat hij de toestand van de dood zou ingaan.

Job 21 :13 **“In het goede verslijten zij hun dagen; en in een ogenblik dalen zij in het graf (*SHEOL*).”**

Als weerlegging van de bewering van zijn vrienden dat hij is getroffen als gevolg van een geheime zonde, zet Job de voorspoed uiteen van hen die openlijk goddeloos zijn. Hij verklaart dat zelfs de goddelozen hun dagen doorbrengen in vrolijkheid en dan afdalen in de toestand van de dood, zonder slepende ziekte of groot lijden.

Job 24:19 **“De droogte mitsgaders de hitte nemen de sneeuwwateren weg; *alzo* het graf (*SHEOL*) dergenen, die gezondigd hebben.”**

De zondaars van het verleden bevinden zich nu in de toestand van de dood, en de zondaars van het heden zullen daarheen gaan. De toestand van de dood is zeker voor de zondaar, maar de rechtvaardigen zullen er misschien nooit in terecht komen.

Job 26:6 **“De hel (*SHEOL*) is naakt voor Hem, en geen deksel is er voor het verderf.”**

Dit is een van de belangrijkste teksten die we zullen zien; daarom zullen we hier twee andere teksten bekijken die vergelijkbare waarheid bevatten.

Spreuken 15:11 **“De hel (*SHEOL*) en het verderf zijn voor den HEERE; hoeveel te meer de harten van des mensen kinderen?”**

Spreuken 27:20 **“De hel (*SHEOL*) en het verderf worden niet verzadigd; alzo worden de ogen des mensen niet verzadigd.”**

In deze drie teksten zien we het woord *verderf* verbonden aan het woord *SHEOL*. De manier waarop deze woorden met elkaar verbonden zijn lijkt te suggereren dat ze een bepaalde relatie hebben, en om deze relatie vast te stellen moeten we een duidelijker begrip hebben van wat we *de toestand van de dood* hebben genoemd. Het is duidelijk dat een nauwkeurig begrip hiervan afhangt van een Schriftuurlijk antwoord op de vraag - Wat is de dood?

Ik ken niets dat duidelijker en nadrukkelijker in de Schrift wordt onderwezen dan dat de dood een *terugkeer* is. Uit de geschiedenis van de schepping weten we dat Adam *niet* was, dat wil zeggen, hij had geen bestaan voordat hij werd geschapen. Het is waar dat de aarde waaruit hij werd gemaakt al bestond, maar die aarde was niet de mens Adam. In de geschiedenis van de schepping wordt ons verteld dat God hem maakte uit de aarde (stof van de aarde), daarna in zijn neusgaten de levensadem blies en zo de werd de mens een levende ziel. Dit is de schepping van de mens en als je de volgorde van de schepping omkeert, heb je de dood van de mens. Laat de geest (de levensadem) terugkeren naar God die hem gaf, laat de aarde (stof) terugkeren naar de aarde zoals hij was en je hebt de dood van de mens. Dit wordt nadrukkelijk uiteengezet in Gods oordeel over Adam.

‘In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt; want gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeren’, Gen.3:19.

Ieder die dit vers leest, moet zich afvragen of hij het geloof heeft om te aanvaarden dat de mens tot de stof zal wederkeren, dat hij uit stof werd genomen, dat hij stof is en dat hij tot stof zal wederkeren. Of zult u de nadrukkelijke uitspraken hierover ontkennen door ‘het lichaam’ te lezen waar God over ‘de mens’ heeft gesproken.

Deze grote waarheid wordt ook uiteengezet in Prediker 12:7, waar, nadat vier dingen zijn genoemd die over de dood spreken, staat:

“En dat het stof wederom tot aarde keert, als het geweest is; en de geest weder tot God keert, Die hem gegeven heeft.”

Bij de dood komt geen enkel deel van de mens of de mens als geheel in een nieuwe of onbekende toestand. De mens was vóór zijn schepping in de aarde en tot die aarde keert hij terug; de geest (levensadem) die bij God was voordat hij aan de mens werd gegeven, keert terug naar God die hem heeft gegeven. Dit is de situatie van alle mensen in de dood - dat is de toestand van de dood.

De mens gaat echter de toestand van de dood in met het vooruitzicht op de opstanding; daarom zijn we op dit punt in onze studie in staat om onze definitie van *SHEOL* uit te breiden. Telkens wanneer we het woord *SHEOL* (of *HADES*) in de Schrift tegenkomen, betekent het de ***toestand van de dood met het vooruitzicht op de opstanding***. Dit is duidelijk in elke tekst waarin het voorkomt, behalve een of twee waar het in figuurlijke zin wordt gebruikt.

Sedert de dood van de eerste mens (Abel) heeft God de geest (het leven) van elke nakomeling van Adam tot Zichzelf teruggebracht. De mens die uit het stof werd gevormd, keert terug naar het stof waaruit hij werd genomen, en de geest die van de mens een levende ziel maakte, keert terug naar God die hem die geest gaf. Dat betekent niet het einde van die mens, want ieder mens die ooit geleefd heeft en gestorven is, is de toestand van de dood ingegaan met het vooruitzicht op opstanding. De opstanding is niet afhankelijk van verlossing, vergeving of redding. Met Paulus geloven we in een opstanding van zowel de rechtvaardigen als de onrechtvaardigen. Als er geen opstanding zou zijn, zou de dood het einde van de mens zijn, maar de dood is niet het einde want er is vooruitzicht op de opstanding. Als de doden niet zouden opstaan, zou de dood het einde van de mens zijn, net zoals die het einde van de dieren is.

Opstanding is geen *reïncarnatie* waarbij de mens opnieuw in zijn lichaam wordt geïncarneerd; het is de *re-creatie* waarbij de mens opnieuw uit de aarde wordt genomen en opnieuw de levensadem (geest) krijgt, zodat de mens opnieuw een levende ziel wordt. Zonder opstanding zou de dood van de mens zijn einde betekenen, dat wil zeggen zijn verderf.

Verderf is de toestand van de dood als er geen vooruitzicht is op de opstanding. Als de doden niet opstaan, zijn ook zij die in Christus ontslapen zijn, verloren. In Mattheüs 10:28 lezen we:

“En vreest u niet voor degenen, die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, Die beide ziel en lichaam kan verderven in GEHENNA.”

In Filippenzen 3 :19 lezen we:

“Welker einde (voleinding) is het verderf, welker God is de buik, en welker heerlijkheid is in hun schande, dewelken aardse dingen bedenken.”

De openingshoofdstukken van Gods Woord openbaren het begin van de mens en bekendheid met de hele openbaring van God leidt al snel tot de overtuiging dat de mens die een begin had tot een volledig einde kan komen en dat het kan zijn alsof hij er nooit geweest is. Dit is het verderf van de mens en het is het einde van de goddelozen. Zij die verklaren dat het uiteindelijke einde van de goddelozen het verderf is, verkondigen een leer die een solide basis heeft in het Woord van God. Het hoeft niet onderbouwd te worden door deducties en gevolgtrekkingen uit een paar zorgvuldig gekozen teksten. Het wordt niet afgeleid of geïmpliceerd in de Schrift, maar duidelijk en ondubbelzinnig uiteengezet zoals in de woorden van onze Heer in Matt.7:13-14, **“Gaat in door de enge poort; want wijd is de poort, en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die door dezelve ingaan; Want de poort is eng, en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die denzelven vinden.”**

Het opvatting dat de mens onverwoestbaar is komt uit de Griekse filosofie en niet uit het Woord van God. De discipelen van Plato stelden en onderwezen in de tijd van Christus dat de ziel niet verdorven kon worden. Deze filosofie drong door in de oude wereld en had zelfs een plek gekregen onder Gods volk Israël. Toen de Heer Jezus onder hen was, nam Hij stelling tegen Plato en zijn volgelingen door te verklaren dat zowel lichaam als ziel door God in GEHENNA verdorven konden worden.

Alles wat een begin heeft gehad, kan ook een einde hebben. Wat God in het leven heeft geroepen, kan Hij ook uit het leven roepen. Hij kan de mens doen ophouden te bestaan door het leven van de mens tot Zichzelf terug te nemen en de mens terug te brengen naar de aarde waaruit hij kwam. Als er geen opstanding voor hem is voorzien, dan heeft die mens opgehouden te bestaan.

Op het moment dat iemand zijn geloof in de Schriftuurlijke waarheid van verderf uitspreekt, stellen tegenstanders altijd de kwestie van vernietiging aan de orde. Hierdoor zijn ze in staat om een onterecht vooroordeel tegen de leer van de Schrift te creëren. Ik ben in staat te bewijzen dat het woord *vernietiging* nooit voorkomt in het Woord van God. Ik ben ook in staat om te bewijzen dat er geen leerstelling over vernietiging in het Woord van God voorkomt. Ik weet dat mensen die het proberen te onderwijzen zullen merken dat ze geen enkel bewijs kunnen vinden in de Schrift. Ik geloof of leer niet dat iemand ooit vernietigd wordt.

Maar als iemand die durft te zeggen dat het woord *vernietiging* nooit voorkomt in het Woord van God, of zo vrijmoedig is om te zeggen dat er geen leer van vernietiging in staat, zullen sommigen tegenwerpen dat verderf en vernietiging één en hetzelfde is. Maar daarmee erkennen zij eenvoudigweg dat zij de leer van vernietiging niet kunnen vinden in het Woord van God, zonder eerst de naam ervan te wijzigen door het iets te noemen wat het niet is.

De eerste dood is over alle mensen gekomen wegens Adams zonde. Door deze dood verliest de mens het leven dat bij zijn geboorte het zijne werd, want dat leven keert terug naar God die het heeft gegeven. Het is verbeurd door Adams zonde. Het werk van Christus heeft als belangrijkste dimensie dat voor ieder mens een ander leven is gekocht, dus ieder mens zal uit de dood worden opgewekt en opnieuw leven. Sommigen van hen worden opgewekt om opnieuw te leven zonder in het oordeel te komen. De rest wordt opgewekt om in het oordeel te staan, en sommigen van hen zullen sterven vanwege hun eigen zonden. Dat is de tweede dood. Deze is identiek aan de eerste dood, behalve dat deze de mens niet in de SHEOL-toestand brengt. Dat wil zeggen, het brengt mensen niet in de toestand van dood waarin uitzicht is op opstanding,

want die toestand wordt vernietigd op hetzelfde moment dat de tweede dood plaatsvindt. Na de oordelen voor de Grote Witte Troon zal geen mens meer in de toestand van de dood zijn met uitzicht op de opstanding. Hij zal in een situatie zijn beland waarin geen zicht meer is op opstanding. Het leven dat hem in de opstanding werd gegeven zal tot God terugkeren; stof zal tot stof zijn teruggekeerd en God zal niets hebben verloren.

Heeft de lezer er ooit bij stilgestaan dat God geen tekort heeft aan de materialen waaruit de mens is gemaakt? Hij heeft geen tekort aan aarde, en het ontbreekt Hem niet aan levensadem om van hen levende zielen te maken. Hij heeft ons toegestaan om deze ene keer te leven, maar dit leven dat ons tot levende zielen maakt is verbeurd wegens de zonde van Adam. De dood van Christus heeft voor alle mensen een ander leven gekocht en het Woord van God heeft gegarandeerd dat alle mensen weer zullen leven. Als we dat leven verspelen, zal God ons geen ander leven geven.

Psalm 6:5 “Want in den dood is Uwer geen gedachtenis; wie zal U loven in het graf (SHEOL)?”

Deze woorden komen voor in een smeekbede van David waarin hij bad om bevrijding van een dreigende dood. Hij bracht de toestand van de doden als argument in. David wist dat God er naar verlangt om herinnerd en geprezen te worden. De levenden kunnen dit doen, maar de doden niet. Hieruit blijkt duidelijk dat David *SHEOL* niet opvatte als een plaats waar de activiteiten van het leven worden voortgezet. De moderne orthodoxie is niet in overeenstemming met deze geïnspireerde uitspraak van David.

Psalm 9:17 “De goddelozen zullen terugkeren, naar de hel (SHEOL) toe, alle godvergetende heidenen.”

Dat hier het woord ‘terugkeren’ is gebruikt, maakt duidelijk dat de taal in deze tekst figuurlijk is. Het woord *SHEOL* komt van een wortel die ‘vragen’ betekent. De toestand van de dood was het onzichtbare, het onwaarneembare voor de mens. Hij kon er vragen over stellen, maar er geen antwoord op vinden. Het lag naakt voor de Heer, maar het was bedekt voor de mens. Het Griekse woord *HADES* betekent feitelijk het onzichtbare of het onwaarneembare. Hieruit begrijpen we het figuurlijke gebruik van *SHEOL*. Het wordt gebruikt voor datgene waarvan wordt aangenomen dat het teruggaat naar het oorspronkelijke niets. De goddelozen als een geheel en de volken die God vergeten, zullen terugkeren naar het niets. De verwijzing hier is niet naar individuen, maar naar dat wat samengesteld is uit individuen.

Psalm 16:10 “Want Gij zult mijn ziel in de hel (SHEOL) niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie.”

Deze tekst is van groot belang. Petrus heeft dit in Handelingen 2:27 geciteerd en in Handelingen 2:31 toegepast op Christus. Zij die bedorven zijn door de filosofie van Plato en de ziel zien als een *deel* van de mens, lezen deze tekst en komen direct tot de conclusie dat het een of ander deel van Christus was dat naar een plaats ging die *SHEOL* genoemd wordt. De ziel is de hele mens en als we de term ‘mijn ziel’ in de Schrift tegenkomen, betekent dat *ik, mezelf of mij*, afhankelijk van de context. In deze tekst betekenen de woorden ‘mijn ziel’ *mij* en er kan gelezen worden: **“Gij verlaat mij niet in de hel.”** We hebben al uiteengezet dat *SHEOL* de toestand van de dood betekent, daarom kunnen we dit zo interpreteren dat het betekent: “Gij zult mij niet achterlaten in de toestand van de dood.” Om dit duidelijk te maken zal ik op een persoonlijke manier spreken.

Ik ben een man gemaakt van de aarde. Ik bezit leven van God, daarom ben ik een mens die een levende ziel is. De dood werkt in mij en op een dag zal het tot voltooiing komen en mij in de toestand brengen waar de dood mensen in brengt - de toestand van de dood. In de toestand van de dood zal dat wat uit de aarde was, wederkeren tot de aarde, en dat wat van God kwam zal wederkeren tot God. Wanneer dit leven wederkeert tot God en deze man wederkeert naar de aarde, zal het *mijn ziel* oftewel *ik* zijn in de toestand van dood. Laten we het ons op deze manier voorstellen: **(1) Mijn geest keerde terug naar God die hem**

gaf: plus (2) Mijn lichaam keerde terug naar de aarde vanwaar het kwam, is gelijk aan (3) ik in de toestand van de dood, of (4) mijn ziel in de SHEOL.

Toen Christus de toestand van de dood inging, deed Hij dat met de vaste overtuiging dat Hij daarin niet zou worden achtergelaten. Ik zal erin gaan met dezelfde vaste overtuiging dat ik er niet in achtergelaten zal worden. Mijn overtuiging is gebaseerd op het werk van Christus voor mij. Zijn overtuiging was gebaseerd op Gods Woord aan Hem. Laten we onthouden dat Christus werd geboren, dat Christus leefde, dat Christus stierf, dat Christus werd begraven, dat Christus uit de dood werd opgewekt, dat Christus door mensen werd gezien, dat Christus ten hemel voer en dat Christus zal terugkomen. Laten we ophouden onderscheid te maken tussen Christus en Zijn fysieke lichaam, alsof Zijn lichaam stierf terwijl Hij leefde. We moeten niet zeggen dat Zijn geest terugging naar God, Zijn lichaam naar het graf en Zijn ziel naar de SHEOL, alsof Hij uit drie delen zou bestaan. De eerste twee verklaringen zijn waar, en de derde is een collectieve herformulering van de eerste twee verklaringen.

Psalm 18:5 **“Banden der hel (SHEOL) omringden mij, strikken des doods bejegenden mij.”**

Met deze woorden vertelt David hoe dicht hij bij de dood was toen God hem verlostte. Mensen hebben dit gebruikt om te bewijzen dat SHEOL een plaats van verdriet is, zonder de moeite te nemen om met deze tekst te bewijzen dat de dood een plaats van strikken is. Als je het één leert, leer dan ook het ander. De tekst leert geen van beide. David beschreef zichzelf als een opgejaagd wezen, omringd door en geconfronteerd met banden en strikken. SHEOL en de dood hadden hem als prooi bestempeld en trokken hun netten om hem heen. Hij riep tot God en vond bevrijding.

Psalm 30:3 **“HEERE! Gij hebt mijn ziel uit het graf (SHEOL) opgevoerd; Gij hebt mij bij het leven behouden, dat ik in den kuil niet ben nedergedaald.”**

David was nooit in SHEOL, maar zonder de tussenkomst van God zou hij dat wel zijn geweest. Daarom sprak hij over zijn ervaring alsof het echt was gebeurd.

Psalm 31:17 **“HEERE! laat mij niet beschaamd worden, want ik roep U aan; laat de goddelozen beschaamd worden, laat hen zwijgen in het graf (SHEOL).”**

Dit wraakgebed is niet onverenigbaar met het bestuur waaronder David leefde.

Psalm 49:14-15 **“Men zet hen als schapen in het graf (SHEOL), de dood zal hen afweiden; en de oprechten zullen over hen heersen in dien morgenstond; en het graf (SHEOL) zal hun gedaante verslijten, elk uit zijn woning. Maar God zal mijn ziel van het geweld des graf (SHEOL) verlossen, want Hij zal mij opnemen.”**

Deze Psalm beschrijft de zekerheid van de dood voor alle mensen. Grote rijkdom kan geen extra levensdag kopen. Status en karakter veranderen niets aan de zekerheid van de dood. Schoonheid, wijsheid, rijkdom en dwaasheid gaan allemaal de toestand van de dood in. David spreekt een positieve hoop uit dat de opstanding hem zal bevrijden van de macht van de toestand van de dood.

Psalm 55:15 **“Dat hun de dood als een schuldeiser overvalle, dat zij als levend ter helle (SHEOL) nederdalen; want boosheden zijn in hun woning, in het binnenste van hen.”**

In deze tekst roept de Psalmist op tot het verderf van zijn vijanden. Hij riep op tot een oordeel dat zo snel is, dat ze levend de toestand van de dood ingaan. Het lijkt erop dat in de tijd van het Oude Testament, wanneer de dood zo snel kwam dat het lichaam verging en nooit meer werd teruggevonden, men sprak over een mens die levend de toestand van de dood inging. [Zulke sterfgevallen zijn ongebruikelijk, maar ze komen voor. Ik ken een geval waarin een man in een groot vat vol gesmolten ijzer viel. Op een gegeven moment werd hij levend gezien, er was een rookwolk en in een oogwenk was hij weg, en hij werd niet meer levend of dood teruggezien. Zo'n dood kan figuurlijk 'levend SHEOL ingaan' worden genoemd. Zo werd het genoemd in het geval van Korach, Datan en Abiram].

Psalm 86:13 **“Want Uw goedertierenheid is groot over mij; en Gij hebt mijn ziel uit het onderste des graf (SHEOL) uitgerukt.”**

Een meer letterlijke vertaling maakt deze tekst duidelijk. ‘Gij hebt mij (mijn ziel) verlost uit SHEOL beneden.’

Psalm 88:3 **“Want mijn ziel is der tegenheden zat, en mijn leven raakt tot aan het graf (SHEOL).”**

U zou de hele Psalm waarin deze tekst voorkomt zorgvuldig moeten lezen. Het woord ‘leven’ betekent hier de geschiedenis of ervaringen van een mens. Deze naderden hun einde; ze stonden op het punt te sterven.

Psalm 89:48 **“Wat man leeft er, die den dood niet zien zal, die zijn ziel zal bevrijden van het geweld des graf (SHEOL)?”**

In deze tekst wordt de dood, dat is ‘het sterven’, verbonden met SHEOL, dat is de toestand van de dood. Het eerste is de deur naar het tweede, maar ze moeten niet verward worden.

Psalm 116:3 **“De banden des doods hadden mij omvangen, en de angsten der hel (SHEOL) hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis.”**

Deze tekst wordt gebruikt om te bewijzen dat SHEOL een plaats van pijn is. Ik heb het nog nooit gebruikt zien worden om te bewijzen dat de dood een plaats van droefenis is. Een meer accurate vertaling zou zijn: “De banden van de dood omringden mij; de engten van SHEOL kwamen over mij.” Dit houdt de parallel in stand. Hij was als een schepsel dat door een ravijn naar beneden werd gedreven in de engten van de dood.

Psalm 139:8 **“Zo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar; of bedde ik mij in de hel (SHEOL), zie, Gij zijt daar.”**

Deze tekst gaat over de alomtegenwoordigheid van God. Deze waarheid wordt in zeer figuurlijke bewoordingen uitgedrukt. Geen mens kan naar ten hemel opvaren. Zonder Gods toestemming kan hij niet de toestand van de dood ingaan. Zelfs als hij dat zou doen, zou hij niet aan God kunnen ontsnappen.

Psalm 141:7 **“Onze beenderen zijn verstrooid aan den mond des graf (SHEOL), gelijk of iemand op de aarde iets gekloofd en verdeeld had.”**

De betekenis van deze tekst is niet duidelijk. De taal is figuurlijk en moet niet worden gebruikt om er feiten mee vast te stellen.

Spreuken 1:12 **“Laat ons hen levend verslinden, als het graf (SHEOL); ja, geheel en al, gelijk die in den kuil nederdalen.”**

De toestand van de dood verslindt de mens. Ieder mens die geleefd heeft en is gestorven, is verslonden door SHEOL. Bedenk eens wat de wereldbevolking zou zijn als er nooit iemand zou zijn gestorven.

Spreuken 5:5, 7:27, 9:18 **“Haar voeten dalen naar den dood, haar treden houden de hel (SHEOL) vast.” “Haar huis zijn wegen des graf (SHEOL), dalende naar de binnenkameren des doods.” “Maar hij weet niet, dat aldaar doden zijn; haar genoden zijn in de diepten der hel (SHEOL).”**

Deze drie teksten hebben met elkaar te maken, want ze hebben betrekking op de ‘vreemde vrouw’ die zo prominent aanwezig is in het boek Spreuken. Haar voeten gaan over het pad dat naar de toestand van de dood leidt. Haar stappen leiden naar de toestand van de dood. Haar huis is de weg naar de toestand van de dood en haar gasten bevinden zich in de toestand van de dood. Het is duidelijk dat de taal hier figuurlijk is. Het onderwijs gaat over de vreemde vrouw en deze teksten geven geen informatie over de SHEOL.

Spreuken 15 :24 **“De weg des levens is den verstandige naar boven; opdat hij afwijke van de hel (SHEOL), beneden.”**

Leven, wat in dit geval de toestand van de levenden betekent, wordt gesteld tegenover de SHEOL, wat de toestand van de dood is.

Spreuken 23:14 **“Gij zult hem met de roede slaan, en zijn ziel van de hel (*SHEOL*) redden.”**

Hier wordt verwezen naar het zekere oordeel dat ongehoorzame zonen onder de wet treft. Zie Deut.21:18-21. De vader wordt gewaarschuwd om de juiste tucht uit te oefenen zodat zijn zoon niet onder dit oordeel komt en in de toestand van de dood terecht komt.

Spreuken 30:16 **“Het graf (*SHEOL*), de gesloten baarmoeder, de aarde, die van water niet verzadigd wordt, en het vuur zegt niet: Het is genoeg!”**

Er worden vier dingen opgesomd die nooit verzadigd zijn, die nooit zeggen “Het is genoeg.” De eerste is de toestand van de dood. Deze eist altijd zijn slachtoffers op. Hij zal mensen blijven ontvangen totdat hij vernietigd is in Gods grote vernietiger - de poel des vuurs. De zonde van Adam heeft de toestand van de dood een wissel gegeven op ieder mens.

Prediker 9:10 **“Alles, wat uw hand vindt om te doen, doe dat met uw macht; want er is geen werk, noch verzinning, noch wetenschap, noch wijsheid in het graf (*SHEOL*), daar gij heengaat.”**

Ik ben het niet eens met mensen die beweren dat Prediker slechts een geïnspireerde weergave van menselijke redeneringen is. Ik accepteer deze uitspraak als een goddelijke openbaring over de toestand van hen die gestorven zijn en zich in de toestand van de dood bevinden. In onze zoektocht naar de betekenis van *SHEOL* kunnen we het boek Prediker niet uit de getuigenbank weren. We kunnen vertrouwen op de waarheid en juistheid van zijn getuigenis. Hier getuigt het van zijn eigen karakter. **“De prediker zocht aangename woorden uit te vinden, en het geschrevene is recht, woorden der waarheid”** (Pred.12:10).

Deze uitspraak is óf feit óf fictie; het is óf waarheid óf grove misleiding. Ik accepteer het als waarheid en het beheerst mijn begrip van het karakter van Prediker.

De tekst die we hier bespreken is zo belangrijk, dat een meer letterlijke vertaling de boodschap duidelijker zal maken.

“Wat uw hand ook vindt om te doen, doe het met al uw kracht, want er is geen werk, noch planning, noch kennis, noch wijsheid in de toestand van de dood waar u heengaat.”

Hooglied 8:6 **“Zet mij als een zegel op Uw hart, als een zegel op Uw arm; want de liefde is sterk als de dood; de ijver is hard als het graf (*SHEOL*); haar kolen zijn vurige kolen, vlammen des HEEREN.”**

Het onderwijs hier gaat over liefde en jaloezie, vooral jaloezie. Er wordt ons verteld dat jaloezie net zo wreed is als de *SHEOL*. Ik denk niet dat deze tekst ooit gebruikt wordt om te onderwijzen dat *SHEOL* een plaats van wreedheid is, maar het zou wel zo gebruikt kunnen worden. Want dat is net zo eerlijk als te onderwijzen als dat *SHEOL* een plaats van pijn en verdriet is. Maar het feit blijft dat *SHEOL* of de toestand van de dood wreed is. Kan iemand dit ontkennen? Het scheidt de moeder van de kinderen, of het berooft het gezin van zijn enige steun. Ook al heeft men zicht op de opstanding, het blijft wreed.

Jesaja 5:14 **“Daarom zal het graf (*SHEOL*) zichzelf wijd opensperren, en zijn mond opendoen, zonder maat; opdat nederdale haar heerlijkheid, en haar menigte, met haar gedruis, en die in haar van vreugde opspringt.”**

Opnieuw moeten we opmerken dat de taal hier figuurlijk is. Het onderwijs heeft betrekking op Juda, en hoewel *SHEOL* genoemd wordt, wordt er hier geen onderwijs over gegeven. Wanneer het woord *SHEOL* in overdrachtelijke zin wordt gebruikt, moeten we dat opvatten als het onzichtbare of het onwaarneembare.

Jesaja 14:9,11,15 **“De hel (*SHEOL*) van onderen was beroerd om uwentwil, om u tegemoet te gaan, als gij kwaamt; zij wekt om uwentwil de doden op, al de bokken der aarde; zij doet al de koningen der heidenen van hun tronen opstaan.” “Uw hovaardij is in de hel (*SHEOL*) nedergestort, met het geklank uwer luiten;**

de maden zullen onder u gestrooid worden, en de wormen zullen u bedekken.” “Ja, in de hel (*SHEOL*) zult gij nedergestoten worden, aan de zijden van den kuil!”

Dit gedeelte is belangrijk omdat het gebruikt is om te bewijzen dat er gesprekken in *SHEOL* gevoerd worden. Bij het beschouwen van dit gedeelte moeten we niet vergeten dat Jesaja Hebreeuwse poëzie is, en zoals gebruikelijk in poëzie is de taal zeer figuurlijk, zelfs tot op het punt dat we dichterlijke vrijheid noemen. Ik ben ervan overtuigd dat de taal van Jesaja 14 de meest figuurlijke is die in het Woord van God te vinden is. De moeilijkheid van dit gedeelte moet niet worden onderschat, maar de opvatting dat het een verslag geeft van mensen die gesprekken voeren in *SHEOL* is absurd.

De taal verwijst hier naar de koning van Babylon, maar gaat veel verder dan hem, namelijk naar de god van dit eeuw. Jesaja beschrijft hem als hij wordt neergeworpen en de grote opwinding die dit veroorzaakt. Grootheden die voor hem ten onder zijn gegaan roepen uit: “Is het mogelijk dat u net zo zwak en machteloos bent geworden als wij?”

Jesaja 28:15,18 “Omdat gijlieden zegt: Wij hebben een verbond met den dood gemaakt, en met de hel (*SHEOL*) hebben wij een voorzichtig verdrag gemaakt; wanneer de overvloeiende gesel doortrekken zal, zal hij tot ons niet komen; want wij hebben de leugen ons tot een toevlucht gesteld, en onder de valsheid hebben wij ons verborgen.” “En ulieder verbond met den dood zal te niet worden, en uw voorzichtig verdrag met de hel (*SHEOL*) zal niet bestaan; wanneer de overvloeiende gesel doortrekken zal, dan zult gijlieden van denzelfen vertreden worden.”

Het is leerzaam te beseffen hoe vaak dood en *SHEOL* met elkaar zijn verbonden zoals in deze twee teksten. *SHEOL* is altijd verbonden met dood en niet met leven. De dood is een proces, maar het proces heeft een voltooiing. We onderscheiden het proces en de voltooiing door de woorden sterven en dood.

De twee hierboven geciteerde teksten hebben te maken met Israël in de tijd van Jakobs benauwdheid. Het feit dat er een tijd van grote verdrukking over Israël zou komen, werd duidelijk geopenbaard in het Woord van God. Het vreselijke lijden van die tijd wordt tot in detail beschreven. Het is duidelijk dat sommigen in Israël er vast van overtuigd waren dat dit hen nooit zou overkomen, omdat ze een verbond hadden gesloten om zichzelf te doden als ze het zagen naderen. God waarschuwt hen om niet hun toevlucht te nemen tot zulke hoop. Hij zal hun verbond met de dood ongedaan maken en hun overeenkomst met de toestand van de dood verbreken. In het boek Openbaring wordt duidelijk gemaakt dat zelfmoord niet mogelijk zal zijn voor hen die daar gebruik van willen maken om aan de toorn van God te ontsnappen.

“En in die dagen zullen de mensen den dood zoeken, en zullen dien niet vinden; en zij zullen begeren te sterven, en de dood zal van hen vlieden” (Openb.9:6).

Jesaja 38:10 “Ik zeide: Vanwege de afsnijding mijner dagen, zal ik tot de poorten des grafs (*SHEOL*) heengaan, ik word beroofd van het overige mijner jaren”

In het Oude Testament komen de stadspoorten overeen met onze gerechtsgebouwen of soortgelijke hoven waar recht wordt gesproken. Alle juridische zaken speelden zich af bij de stadspoorten. Daarom betekende het woord ‘poort’ de macht of het gezag. Hizkia stond op het punt te sterven. Het woord van de Heer aan hem was: “gij zult sterven, en niet leven.” Dit laat zien dat hij niet tegelijkertijd dood en levend kon zijn. In tegenstelling tot moderne traditionalisten probeerde hij zichzelf niet wijs te maken dat de dood wenselijk of aantrekkelijk was. Hij bad tot God en God voegde vijftien jaar aan zijn leven toe. Na zijn genezing schreef hij het verslag van zijn ervaringen, die door inspiratie voor ons bewaard zijn gebleven. Hij onthulde dat toen het doodvonnis over hem was uitgesproken, hij in de situatie zou komen waarin de machten van de toestand van de dood gezag over hem zouden hebben.

Jesaja 38:18 “Want het graf (*SHEOL*) zal U niet loven, de dood zal U niet prijzen; die in den kuil nederdalen, zullen op Uw waarheid niet hopen.”

Dit zijn de woorden van Hizkia waarin hij uitlegt waarom hij de Heer zo dankbaar is voor het sparen van zijn leven. Laten we deze twee teksten in een nauwkeuriger vertaling bekijken.

“Want uit SHEOL komt geen lof tot U; de dood heeft geen lied voor Uw glorie. Noch kan Uw waarheid de hoop zijn van de doden die naar het graf zijn verwezen. De levenden zullen U loven, zoals ik op deze blijde dag.”

Dit is volledig in overeenstemming met de waarheid die we van Prediker hebben geleerd.

Jesaja 57:9 **“En gij trekt met olie tot den koning, en gij vermenigvuldigt uw welriekende zalven; en gij zendt uw gezanten verre weg, en vernedert u tot de hel (SHEOL) toe.”**

Dit is een zin uit Yahwehs aanklacht tegen Israël. Toen Jesaja een woord zocht om de diepte waartoe Israël zichzelf had verlaagd tot uitdrukking te brengen, gebruikte hij het woord SHEOL. De figuur is toepasselijk, want de toestand van de dood is de laagste waarin de mens ooit zal komen. Dit is waar omdat deze het gevolg is van Adams zonde. De dood kwam door de zonde, en de dood is tot alle mensen doorgegaan, waarin allen gezondigd hebben.

Ezechiël 31:15-17 **“Zo zegt de Heere HEERE: Ten dage, als hij ter helle (SHEOL) nederdaalde, maakte Ik een treuren; Ik bedekte om zijnentwil den afgrond, en weerde de stromen van dien, en de grote wateren werden geschut; en Ik maakte den Libanon om zijnentwil zwart, en al het geboomte des velds was om zijnentwil bewonden. Van het geluid zijns vals deed Ik de heidenen beven, als Ik hem ter helle (SHEOL) deed nederdalen, met degenen, die in den kuil nederdalen; en alle bomen van Eden, de keur en het beste van Libanon, alle bomen, die water drinken, troostten zich in het onderste der aarde. Diezelve daalden ook met hem neder ter helle (SHEOL), tot de verslagenen van het zwaard; en die zijn arm geweest waren, die onder zijn schaduw in het midden der heidenen gezeten hadden.”**

Dit gedeelte spreekt over Farao en niet over de SHEOL, ook al wordt SHEOL er drie keer in vermeld. Deze drie keer toont aan dat SHEOL wel degelijk de toestand van de dood betekent. Farao en zijn metgezellen zijn in de toestand van de dood. Zij zullen worden opgewekt voor het oordeel.

Ezechiël 32:21 **“De machtigste der helden zullen hem, met zijn helpers, toespreken, uit het midden der hel (SHEOL); zij zijn nedergedaald, de onbesnedenen liggen er, verslagen van het zwaard;”**

De zeer figuurlijke taal van deze tekst is door sommigen gebruikt om te bewijzen dat mensen in SHEOL met elkaar spreken. Maar deze tekst vertelt over mensen in SHEOL die met mensen op aarde spreken. Het roept een bestaand volk op om een les te leren van hen die niet meer bestaan. Het feit dat Abel dood is, spreekt tot ons over de waarde van geloof. Volken die zijn heengegaan spreken tot hen die bestaan. Dit is de enige manier waarop de doden tot de levenden spreken.

Ezechiël 32:27 **“Maar zij liggen niet met de helden, die onder de onbesnedenen gevallen zijn; die ter helle (SHEOL) zijn nedergedaald met hun krijgswapenen, en welker zwaarden men gelegd heeft onder hun hoofden; welker ongerechtigheid nochtans op hun beenderen is, omdat der helden schrik in het land der levenden geweest is.”**

Deze tekst maakt deel uit van de klaagzang over Egypte, waarvan de laatste passage ook een deel is. Het spreekt over een machtig volk dat met al haar oorlogstuig in vergetelheid raakt.

Hosea 13:14 **“Doch Ik zal hen van het geweld der hel (SHEOL) verlossen, Ik zal ze vrijmaken van den dood: o dood! waar zijn uw pestilentiën? hel (SHEOL)! waar is uw verderf? Berouw zal van Mijn ogen verborgen zijn,”**

Deze tekst is een profetie. Hierin is het ‘geweld’ van SHEOL gelijk aan de ‘poorten’ van SHEOL in Jes.38 :10. Het woord ‘geweld’ is letterlijk, het woord ‘poorten’ is figuurlijk, maar beide hebben dezelfde betekenis. Mensen worden uit het ‘geweld’ van SHEOL verlost door de opstanding. Dat is de manier waarop de Heer

Jezus Christus daaruit werd gered, en niemand anders zal er ooit op een andere manier uitkomen. Er komt evenwel een dag waarop zowel de dood als *SHEOL* vernietigd zullen worden. Dit wordt uiteengezet in Openbaring 20:14 **“En de dood en de hel (*HADES*) werden geworpen in de poel des vuurs, dit is de tweede dood.”**

Amos 9:2 **“Al groeven zij tot in de hel (*SHEOL*), zo zal Mijn hand ze van daar halen, en al klommen zij in den hemel, zo zal Ik ze van daar doen nederdalen.”**

De mens kan niet in de hemel klimmen, noch kan hij tot in de *SHEOL* graven, dus de stijlfiguur die hier gebruikt wordt is een hyperbool. Het is Gods nadrukkelijke manier om te zeggen dat Israël zijn oordelen niet kan ontlopen.

Jona 2:2 **“En hij zeide: Ik riep uit mijn benauwdheid tot den HEERE, en Hij antwoordde mij; uit den buik des grafs (*SHEOL*) schreide ik, en Gij hoordet mijn stem.”**

Het is een feit dat Jona in de buik van de grote vis was, maar hij noemt het de buik van *SHEOL*. Een leraar leidt hieruit af dat ‘de buik van de walvis een plaats van bewustzijn was van waaruit zelfs gebeden kon worden, dus de *SHEOL* is een plaats van bewustzijn en een plaats van waaruit inderdaad heel vaak gebeden werd onder de omstandigheden die in de dagen van het Oude Testament heersten.’ Wanneer zulke strohalmen worden aangegrepen, laat dit zien hoe bankroet de orthodoxen zijn als zij proberen de Schrift hun theorie te laten ondersteunen. Omdat geen mens lang in een vis kan leven was Jona’s toestand, zonder Gods tussenkomst, gelijk aan de dood. Daarom noemt hij de buik van de walvis de buik van de toestand van de dood. Het is de taal van sterke emotie, maar hij deed geen poging om een verhandeling te geven over het karakter van de *SHEOL*.

Habakuk 2:5 **“En ook dewijl hij trouwelooslijk handelt bij den wijn, een trots man is, en in zijn woning niet blijft; die zijn ziel wijd opendoet als het graf (*SHEOL*), en gelijk de dood is, die niet zat wordt, en tot zich verzamelt al de heidenen, en vergadert tot zich alle volken.”**

Uit eerdere teksten hebben we geleerd dat de *SHEOL* nooit vol is en nooit bevredigd wordt. Gezien deze waarheid, is het een perfect symbool voor onverzadigbaar verlangen. De meesten van ons beseffen dat het symbool passend en toepasselijk is. Als we lezen over, of op de hoogte worden gesteld van, het overlijden van mensen die we kennen, lijkt het een gestage stroom te zijn. We zijn geneigd om uit te roepen: ‘Is *SHEOL* nooit vol? Is de dood nooit tevreden?’ De Schrift onthult dat *SHEOL* zijn slachtoffers zal blijven eisen totdat hij vernietigd is.

Hiermee sluiten we ons onderzoek naar de vijftien gevallen waarin *SHEOL* voorkomt. Niemand kan mij ervan beschuldigen dat ik de verwijzingen heb uitgekozen die gebruikt kunnen worden om één of ander vooroordeel te onderbouwen. Na bestudering van het bewijsmateriaal is het duidelijk dat, mocht de populaire opvatting over *SHEOL* als een plaats met twee compartimenten waar is zijn, het Oude Testament daar niets van weet.

Sommigen zullen misschien geneigd zijn te suggereren dat als ik mijn studie begonnen zou zijn met de geschiedenis van de rijke man en Lazarus, ik een andere opvatting over *SHEOL* of *HADES* zou hebben. Maar laat niemand het gevoel hebben dat mij niet alle teksten voor ogen stonden toen ik over elke tekst heb nagedacht. Lucas 16 kan zijn getuigenis in de juiste volgorde geven, zodat onze opvatting over *SHEOL* uiteindelijk in harmonie zal blijken te zijn met alles wat er geschreven staat.

We gaan nu over tot een beschouwing van de elf keer dat het woord *HADES* voorkomt. Sta me toe om meteen te zeggen dat ik alle getuigenissen van de heidense Griekse filosofen over de betekenis van dit woord heb uitgesloten van de getuigenbank. Hun getuigenis is niet bevoegd. Zij konden alleen spreken vanuit hun diepe onwetendheid over geestelijke zaken, omdat zij geen geschreven openbaring van God bezaten.

HADES is het woord dat de Heilige Geest heeft gekozen om het woord *SHEOL* weer te geven. Ons begrip van het woord *HADES* moet gebaseerd zijn op wat God heeft geopenbaard over *SHEOL*. In zijn primaire, fundamentele betekenis betekent *HADES* het ongeziene. Het is iets dat nooit gekend is en niet gekend kan worden door de zintuigen. De basisbetekenis van *SHEOL* is 'vragen', in de zin dat het altijd een onbeantwoorde vraag is, een niet waargenomen toestand. Het is eenvoudig om te zien hoe deze woorden gelijkwaardig zijn in hun primaire betekenissen.

Mattheüs 11:23 "En gij, Kapernaüm! die tot den hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot de hel (*HADES*) toe nedergestoten worden. Want zo in Sodom die krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op den huidigen dag gebleven zijn."

Kapernaüm werd nooit letterlijk tot de hemel verhoogd, daarom werd het ook niet letterlijk neergestoten in de toestand van de dood. *HADES* krijgt hier de figuurlijke betekenis die het best wordt uitgedrukt door het woord 'vergetelheid'.

Mattheüs 16:18 'En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze petra zal Ik Mijn gemeente bouwen, en de poorten der hel (*HADES*) zullen dezelve niet overweldigen.'

De uitdrukking 'poorten van *HADES*' in dit vers, is identiek aan de 'poorten van *SHEOL*' in Jes.38 :10, en is gelijk aan 'het geweld van *SHEOL*' in Hosea 13 :14. De Here Jezus wist heel goed dat zij die Hem als de Messias beleden door hun vijanden ter dood gebracht zouden worden en zij zo onder het geweld van de toestand van de dood zouden komen. Hij beloofde dat deze macht niet over hen zou zegevieren, want Hij zal hen uit de toestand van de dood halen. Het is Zijn belofte van de opstanding, waardoor Hij hen in Zijn eigen tijd zal vestigen als Zijn Kerk.

Lucas 10:15 "En gij, Kapernaum, die tot den hemel toe verhoogd zijt, gij zult tot de hel (*HADES*) toe nedergestoten worden."

Deze tekst is parallel met Matt.11 :23.

Lucas 16:23 "En de rijke stierf ook, en werd begraven. En als hij in de hel (*HADES*) zijn ogen ophief, zijnde in de pijn, zag hij Abraham van verre, en Lazarus in zijn schoot."

Deze tekst is van buitengewoon belangrijk wegens het gebruik dat ervan gemaakt wordt om allerlei theorieën te onderbouwen over de doden, de straf en de betekenis van *SHEOL* en *HADES*. De hele tekst verdient een zo volledig mogelijke behandeling en dat zal het onderwerp zijn van de volgende studie in deze reeks. De tekst is op geen enkele manier in tegenspraak met de definitie die al aan *SHEOL* en *HADES* is gegeven. Zonder op enigerlei wijze afbreuk te doen aan de waarheid, kan er gelezen worden: "De rijke man stierf en werd begraven, en in de staat van de dood in afwachting van de opstanding hief hij zijn ogen op, terwijl hij in pijn verkeerde." De eerlijkheid gebiedt echter toe te geven dat dit verslag schijnbaar het beeld vernietigt dat is gegeven van de omstandigheden van hen die in de toestand van de dood verkeren, want het toont een scène van activiteit, gesprekken, gelukzaligheid en kwelling.

Er wordt wel gezegd dat deze tekst gebruikt wordt om alles te bewijzen en om alles tegen te spreken. Het wordt gebruikt om de toestand van de goddelozen tussen de dood en de opstanding aan te tonen, en het wordt ook gebruikt om de omstandigheden na de opstanding en het oordeel uiteen te zetten. Negenennegentig procent van alles wat over de hel wordt onderwezen is op dit verhaal gebaseerd, ook al zijn alle uitleggers het erover eens dat de *HADES* niet de hel is. Voor de oppervlakkige lezer lijkt het verhaal van de rijke man en Lazarus een eenvoudig verslag van de lippen van de Heer dat de omstandigheden laat zien van hen die zich in de toestand van de dood bevinden. Voordat iemand dit gebruikt om een of andere theorie te aanvaarden of te af te wijzen, zou hij of zij eerlijk moeten kunnen zeggen dat hij of zij de volgende vragen kan beantwoorden waar elke student die dit hoofdstuk grondig bestudeert mee te maken krijgt.

Is Lucas 16:9 onderwijs van God? Heeft de Heer de oneerlijke praktijken van de onrechtvaardige rentmeester geprezen? Hebben deze dingen enige invloed op de interpretatie van de geschiedenis van de rijke man en Lazarus? Waarom werd een rijke man gekozen als representant van goddelozen? Waarom werd een bedelaar, bedekt met zweren, gekozen om de gelovige en de man van geloof voor te stellen? Was de bedelaar een rechtvaardig man, en zo ja, waarom was hij dan een bedelaar? (Zie Psalm 37:25) Waarom keek de bedelaar niet naar God voor een volledige maaltijd in plaats van naar de rijke man voor kruimels? Kan het waar zijn dat hij de ware gelovige voorstelt? Droegen de engelen de bedelaar in Abrahams schoot? Als de rijke man Lazarus en Abraham in een gelukzalige toestand zag, zouden zij dan de rijke man in een toestand van pijniging kunnen zien? Zo nee, waarom had de rijke man dan een beter gezichtsvermogen? Zo ja, hoe konden Lazarus en Abraham dan een gepijnigde mens zien en toch gelukkig zijn? Had Lazarus een vinger om in het water te dopen? Had de rijke man een tong? Waarom riep de rijke man Abraham om genade? Was Abraham hem aan het pijnigen? Zou je vers 25 willen verkondigen als een boodschap voor vandaag? Worden posities in dit leven omgekeerd in het leven dat komt? Als we goede dingen krijgen in dit leven, zullen we dan slechte dingen krijgen in het volgende leven? Waarom zei Abraham dat tegen de rijke man?

Kunnen degenen die zo vrijelijk gebruik maken van het verhaal van de rijke man en Lazarus deze vragen beantwoorden? Zo niet, laten ze dan eerlijk zijn en toegeven dat ze de boodschap die in Lucas 16 wordt gegeven niet of nauwelijks begrijpen. Er is een antwoord op al deze vragen, maar laten mensen er zeker van zijn dat ze dat antwoord hebben voordat ze dit hoofdstuk gebruiken om de waarheid van God te bewijzen of te weerleggen.

Handelingen 2:27,31 **“Want Gij zult mijn ziel in de hel (*HADES*) niet verlaten, noch zult Uw Heilige over geven, om verderving te zien.” “Zo heeft hij, dit voorziende, gesproken van de opstanding van Christus, dat Zijn ziel niet is verlaten in de hel (*HADES*), noch Zijn vlees verderving heeft gezien.”**

Wanneer we de dood van Christus verkondigen, moeten we ons niet schuldig maken aan het ontkennen ervan in de volgende adem. Het idee dat Christus in de hel afdaalde en daar predikte tot bepaalde geesten die in de gevangenis zaten, is pure traditie. Christus was drie dagen en drie nachten in de toestand van de dood. En waar Hij nu is, is Hij door opstanding. Zie de aantekeningen bij Psalm 16:10 voor een uitgebreidere behandeling van deze onderwerpen.

II Corinthe 15:55 **“Dood, waar is uw prikkel ? Hel (*HADES*), waar is uw overwinning?”**

Deze tekst wordt vaak aangehaald om te bewijzen dat dood niet langer dood is. Er wordt veel lichtzinnig onderwijs gegeven over dat Christus de prikkel uit de dood heeft gehaald. Omdat de prikkel van de dood de zonde is, kan deze opvatting niet juist zijn. Mensen sterven nog steeds door de zonde van Adam en de dood is over alle mensen gekomen door de zonde. Deze belangrijke feiten werden geopenbaard lang nadat Christus gestorven was. Zie Romeinen 5:12.

De dood werkt nu in onze lichamen en zal er na verloop van tijd in slagen om ons mee te sleuren in de toestand van de dood. De macht van *SHEOL* of *HADES* werd gebroken door de opstanding van Christus. Ze zal gebroken worden voor allen die dood zijn wanneer de opstanding plaatsvindt.

Openbaring 1:18 **“Ik ben... Die leef, en Ik ben dood geweest; en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel (*HADES*) en des doods.”**

Sleutels duiden op gezag. De opstanding van Christus heeft de dood en de *HADES* van hun overwinning beroofd. Wanneer de dag komt waarop de ergste ontwikkeling van het kwaad zich zal manifesteren, zal Christus staande worden aangetroffen om Zijn volk te verzekeren dat Hij het gezag heeft over de dood en de *HADES*. Hij zal de vernietiging van beide betekenen.

Openbaring 6:8 **“En ik zag, en ziet, een vaal paard, en die daarop zat, zijn naam was de dood; en de hel (HADES) volgde hem na.”**

Wanneer de dood rijdt, volgt de toestand van de dood. Deze twee zijn onafscheidelijke metgezellen en zullen dat ook zijn op de dag van hun vernietiging in Gods grote vernietiger - de poel des vuurs.

Openbaring 20:13-14 **“En de zee gaf de doden, die in haar waren; en de dood en de hel (HADES) gaven de doden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hun werken. En de dood en de hel (HADES) werden geworpen in den poel des vuurs; dit is de tweede dood.”**

Met een uitroep van lofprijzing komt de student van Gods Woord bij de laatste keer dat het woord *HADES* voorkomt. Wanneer het punt in de geschiedenis waar deze tekst over gaat, wordt bereikt, zullen zowel de dood als de toestand van de dood hun einde hebben bereikt. Dat is in de tijd ná het Koninkrijk en vóór de Nieuwe Hemelen en Aarde. Na die tijd zal er nooit meer iemand sterven, want de dood is vernietigd. Nooit meer zal iemand de toestand van de dood ingaan met zicht op de opstanding, want *SHEOL-HADES* is in de poel des vuurs geworpen. Bij hen die de tweede dood sterven zullen zowel ziel als lichaam worden verdorven. Zij zullen zich niet in de poel des vuurs bevinden in afwachting van opstanding. Zij hebben opgehouden te bestaan. Het is het oordeel waarover Christus sprak toen hij Israël waarschuwde Hem te vrezen die zowel ziel als lichaam in *GEHENNA* kan vernietigen. Het is het loon van de zonde; het is het einde voor de goddelozen.

Conclusie

Een wijs man heeft gezegd: ‘Geef licht, en de mensen zullen hun eigen weg vinden.’ Ik heb geprobeerd dit in de bladzijden van deze brochure te doen. Als de student door de hulp die hier gegeven is zelf uit het Gods Woord de betekenis van *SHEOL* en *HADES* kan ontdekken, zal hij in kennis gegroeid zijn, zelfs als zijn bevindingen niet met de mijne overeenkomen.

In deze brochure heb ik de neiging weerstaan om uitgebreid in te gaan op verwante onderwerpen. De onderwerpen dood en verderf zijn uit noodzaak kort behandeld. Toekomstige studies in deze serie zullen deze onderwerpen meer in detail behandelen. Ik vertrouw erop dat mijn lezers een definitief oordeel over deze boodschap zullen uitstellen totdat al dat materiaal voor hen ligt.

EINDE SS16

Concordantie *SHEOL*

- Gen.37:35 – ik zal... tot mijn zoon in het *graf* nederdalen
Gen.42:38 – zo zoudt gij mijn grauwe haren met droefenis ten *grave* doen nederdalen
Gen.44:29 – zoudt gij mijn grauwe haren met jammer ten *grave* doen nederdalen
Gen.44:31 – onzen vader, met droefenis ten *grave* doen nederdalen
Num.16:30 – zij levend ter *helle* zullen nedervaren
Num.16:33 – zij voeren neder..., levend ter *helle*
Deu.32:22 – zal bernen tot in de onderste *hel*
I Sam.2:6 – Hij doet ter *helle* nederdalen, en Hij doet *weder* opkomen
II Sam.22:6 – Banden der *hel* omringden mij
I Kon.2:6 – dat gij zijn grauwe haar niet met vrede in het *graf* laat dalen
I Kon.2:9 – opdat gij zijn grauwe haar met bloed in het *graf* doet dalen
Job 7:9 – alzo die in het *graf* daalt
Job 11:8 – Dieper dan de *hel*, wat kunt gij weten?
Job 14:13 – of Gij mij in het *graf* verstaakt
Job 17:13 – het *graf* zal mijn huis wezen
Job 17:16 – Zij zullen ondervaren *met* de handbomen des *grafs*
Job 21 :13 – in een ogenblik dalen zij in het *graf*.
Job 24: 19 – *alzo* het *graf* *dergenen*, die gezondigd hebben.
Job 26:6 – De *hel* is naakt voor Hem
Ps.6:5 – wie zal U loven in het *graf*?
Ps.9:17 – De goddelozen zullen terugkeren, naar de *hel* toe
Ps.16:10 – Gij zult mijn ziel in de *hel* niet verlaten;
Ps.18:5 – Banden der *hel* omringden mij
Ps.30:3 – Gij hebt mijn ziel uit het *graf* opgevoerd
Ps.31:17 – laat hen zwijgen in het *graf*.
Ps.49:14 – als schapen in het *graf*
Ps.49:14 – het *graf* zal hun gedaante verslijten
Ps.49:15 – het geweld des *grafs*
Ps.55:15 – dat zij als levend ter *helle* nederdalen;
Ps.86:13 – Gij hebt mijn ziel uit het onderste des *grafs* uitgerukt
Ps.88:3 – raakt tot aan het *graf*.
Ps.89:48 – zijn ziel zal bevrijden van het geweld des *grafs*?
Ps.116:3 – de angsten der *hel* hadden mij getroffen
Ps.139:8 – of bedde ik mij in de *hel*
Ps.141:7 – Onze beenderen zijn verstrooid aan den mond des *grafs*
Spr.1:12 – Laat ons hen levend verslinden, als het *graf*
Spr.5:5 – haar treden houden de *hel* vast.
Spr.7:27 – Haar huis zijn wegen des *grafs*
Spr.9:18 – haar genoden zijn in de diepten der *hel*.
Spr.15:11 – De *hel* en het verderf zijn voor den HEERE
Spr.15:24 – opdat hij afwijke van de *hel*, beneden.
Spr.23:14 – zijn ziel van de *hel* redden.
Spr.27:20 – De *hel* en het verderf worden niet verzadigd
Spr.30:16 – Het *graf*, de gesloten baarmoeder
Pred.9:10 – want er is geen werk, noch verzinning,... in het *graf*
Hoogl.8:6 – de ijver is hard als het *graf*

- Jes.5:14 – Daarom zal het *graf* zichzelf wijd opensperren
- Jes.14:9 – De *hel* van onderen was beroerd om uwentwil
- Jes.14:11 – Uw hovaardij is in de *hel* nedergestort
- Jes.14:15 – Ja, in de *hel* zult gij nedergestoten worden
- Jes.28:15 – met de *hel* hebben wij een voorzichtig verdrag gemaakt
- Jes.28:18 – uw voorzichtig verdrag met de *hel* zal niet bestaan
- Jes.38:10 – zal ik tot de poorten des *grafs* heengaan
- Jes.38:18 – Want het *graf* zal U niet loven
- Jes.57:9 – vernedert u tot de *hel* toe.
- Ezech.31:15 – als hij ter *helle* nederdaalde
- Ezech.31:16 – als Ik hem ter *helle* deed nederdalen
- Ezech.31:17 – Diezelve daalden ook met hem neder ter *helle*
- Ezech.32:21 – toespreken, uit het midden der *hel*;
- Ezech.32:27 – die ter *helle* zijn nedergedaald met hun krijgswapenen
- Hos.13:14 – Doch Ik zal hen van het geweld der *hel* verlossen
- Hos.13:14 – *hel!* waar is uw verderf?
- Amos 9:2 – Al groeven zij *tot* in de *hel*
- Jona 2:2 – uit den buik des *grafs* schreide ik
- Hab.2:5 – die zijn ziel wijd opendoet als het *graf*

Concordantie **HADES**

- Matt.11:23 – gij zult tot de *hel* toe nedergestoten worden
- Matt.16:18 – de poorten der *hel* zullen dezelve niet overweldigen.
- Luc.10:15 – gij zult tot de *hel* toe nedergestoten worden.
- Luc.16:23 – En als hij in de *hel* zijn ogen ophief
- Hand.2:27 – Want Gij zult mijn ziel in de *hel* niet verlaten
- Hand.2:31 – dat Zijn ziel niet is verlaten in de *hel*
- I Cor.15:55 – *Hel*, waar is uw overwinning?
- Openb.1:18 – Ik heb de sleutels der *hel* en des doods.
- Openb.6:8 – en de *hel* volgde hem na
- Openb.20:13 – de dood en de *hel* gaven de doden
- Openb.20:14 – En de dood en de *hel* werden geworpen in den poel des vuurs